

Obecné rysy výchovy

Mgr. Radek Pospíšil
Katedra pedagogiky

Výchova

- záměrné působení na osobnost jedince s cílem dosáhnout změn v různých složkách osobnosti
intencionální (přímá) – působení pedagoga
funkcionální (nepřímá) – adaptované prostředí

Vzdělávání

- proces záměrného a organizovaného osvojování poznatků, dovedností, postojů aj., typicky realizovaný prostřednictvím školního vyučování

Vzdělání

- dlouhodobá, institucionalizovaná a legislativně vymezená specifická edukace, výsledek vzdělávání

Vzdělanost

- úroveň dosaženého vzdělání

Vzdělavatelnost

- schopnost vzdělávat se

- naše současná výchova je historicky podmíněný model, odpovídající podmínkách české demokratické společnosti
- chápeme ji jako jeden z významných činitelů rozvoje společnosti vedle činitelů ekonomických, morálních a kulturních

Základní dělení rysů výchovy

Permanentní charakter

Univerzální charakter

Mnohostranná orientace

Permanentní charakter

- výchova je dlouhodobým, celoživotním cyklem, kterým prochází vychovávaný jedinec
- začíná narozením jedince a končí jeho smrtí
- skladba výchovy tomu odpovídá – preprimární, primární, sekundární, terciární, celoživotní výchova a vzdělávání (andragogika), univerzita třetího věku (gerontagogika)
- předpoklad propojit dvě základní formy výchovy - výchovu druhým jedincem (heteroedukaci) a sebevýchovu (autoedukaci)

Univerzální charakter

- výchova je určena všem (zdravý, postižený, nadaný jedinec)
- výchova orientována na problémy globální povahy a překonávání uzavřenosti – internacionalizace a globalizace (mezinárodní dohody, projekty, výměna učitelů ad.)
- pluralita výchovných cílů a obsahů, výchovných forem, metod a prostředků
- důležitá integrace dílčích výchovných procesů
→ zdůrazňuje se při spolupráci školy a rodiny

Mnohostranná orientace

- výchova se snaží připravit jedince pro základní sociální role
- rozvíjí zároveň základní fyzické a psychické kvality jedince
- mnohostranně orientovat znamená rozvíjet jedince v jednotlivých oblastech kultury
- rozvoj v mnoha složkách výchovy (světonázorová, tělesná, jazyková, estetická, technická, morální ad.)

Další dělení rysů výchovy

- permanentní charakter
- propojení autoedukace a heteroedukace
- dynamičnost a cykličnost - univerzální a komplexní charakter
- internacionální a globální charakter
- mnohostrannost výchovy
- pluralita a integrace
- hodnotová orientace

Dynamičnost a cykličnost

- výchova je otevřená a vychází co se průběhu týče z předchozích výsledků, které se v další edukační činnosti projevují

Pluralita a integrace

- možnost volby vlastní vzdělávací cesty, ale i slučování, dílčích výchovných procesů

Hodnotová orientace

- hodnotový obsah výchovy v závislosti na historické etapě, v které se výchova nachází

Literatura

- HORÁK, J., KOLÁŘ, Z. *Obecná pedagogika*. Ústí nad Labem: UJEP, 2004.
- JŮVA, V. sen. a jun. *Úvod do pedagogiky*. Brno: Paido, 1999.
- POSPÍŠIL, R. *Úvod do pedagogiky*. ELPORTÁL, Brno : MU Brno, 2009.
http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/pedf/ps09/uvod_ped/web/index.html
- PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál, 1997.
- SVOBODOVÁ, J., ŠMAHELOVÁ, B. *Kapitoly z obecné pedagogiky*. Brno: MSD, 2007.